

Inhoud van het visiedocument SamSam Uitvaartcoaching

Signaal van noodzaak tot besparen van uitvaartkosten voor mensen met een kleine beurs.....	1
De overheid denkt vooruit.	1
Uitvaartcoaching als antwoord om kosten te besparen	2
Reacties	2
Doel SamSam uitvaartcoaching	3
Opzet organisatie	4
Werkwijze: de tuin als metafoor voor de vindplaats	4
Tijdspad	5
Wie is Ardy Moeijes	6
Bijlage 1. Stand van zaken	7
Bijlage 2 Lijst met genodigden voor het eerste tafelgesprek op 18 april 2013	8

Signaal van noodzaak tot besparen van uitvaartkosten voor mensen met een kleine beurs.

Als opbouwwerker kreeg ik in 2011 en 2012 in de wijken Nesselande en Afrikaanderwijk de volgende signalen:

Bij gratis hulp bij belastingaangifte blijken ouderen regelmatig huilend aan tafel te zitten. Want er is niet genoeg of geen geld voor de eigen uitvaart. Oorzaken: de verandering van de gulden naar de euro heeft de polissen gehalveerd; door de aanloop naar de crisis zijn uitvaartkapitaalverzekeringen al besteed aan de schulden van de kinderen door scheiding, ontslag en/of dubbele hypotheek.

Het taboe leeft dat je niet wilt laten zien dat je geen geld hebt voor je geliefde overledene om een nette uitvaart te laten verzorgen. Dat leidt echter tot heel onbarmhartige situaties voor de nabestaande. Josefiën (één-oudergezin met vier kinderen, minimum inkomen, geen verzekering) *“...ik voelde me moreel gedwongen door de ondernemer om voor vader een nieuw pak te kopen van 250 euro voor in de kist...”*. Ze vertelt verder dat zij met haar financiële situatie bij geen enkele bank een lening zou kunnen krijgen. Maar via een regeling van twee jaar bij een grote uitvaartonderneming 150 euro per maand afbetaalt. Voor haar een week huishoudgeld.

De norm van een “goed geregelde uitvaart” leidt tot onnodige uitgaven . Rewinder (Hindoestaan): *“We hebben een kleurige Hindoestaanse uitvaart waar de nabestaanden zelf de kist dragen. Maar als gevolg van een standaardpakket staan er zes mannen in zwarte pakken en hoge hoeden nodeloos aan de zijlijn uit de toon te vallen”*.

De overheid denkt vooruit.

Monuta heeft het afgelopen jaar 12,5 miljoen schuld van niet betalende nabestaanden moeten kwijtschelden. Volgens het CPB (Armoedesignalement 2011 Centraal Bureau voor de Statistiek/Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag, december 2011) neemt het aantal één-oudergezinnen met armoede-problematiek in de toekomst alleen maar toe. Daarnaast rekenen we na 2013 op een golf van sterfgevallen. En de overheid denkt vooruit. De bijzondere bijstand waarmee de extra kosten voor een uitvaart kon worden vergoed, is behoorlijk afgeslankt met de nieuwe

regeling waarbij het inkomen van kinderen (en andere inwonenden) bij een aanvraag wordt opgeteld. De mogelijkheid om met een minimum inkomen de extra kosten rond een uitvaart te kunnen bekostigen is hiermee voor veel huishoudens opgeheven vanaf 1 januari 2013. De gemeente Den Haag organiseerde op initiatief van de wethouder ouderenbeleid een aantal conferenties "Doodgewoon in Den Haag". Dit nadat in 2012 uit ambtelijk onderzoek bleek dat er onder ouderen behoefte is om eigen regie over het levenseinde te kunnen voeren en dat er sprake is van isolement en eenzaamheid onder ouderen. Voorafgaande aan de conferenties inventariseerde de gemeente wie je moet benaderen om de signalen uit het veld op te vangen en vervolgens wie je moet inschakelen om te bemiddelen in een vroeg stadium. Doel de kloof tussen dood en de gewone burger te verkleinen.

Als opbouwwerker en uitvaartbegeleider/-verzorgster zie ik dat er, genoodzaakt door geldgebrek, een beweging op gang komt. Men wordt zich langzaam bewust dat doodgaan niet zo veel hoeft te kosten. Burgers kunnen veel zelf doen. Het zou zo moeten zijn als bij een huwelijk. Dat je zonder schuld en schaamte kan kiezen om gratis bij de gemeente met zijn tweetjes te trouwen of je maakt er een grote dag van.

Uitvaartcoaching als antwoord om kosten te besparen

Ik ben gaan praten met uitvaartorganisaties met de vraag wat zij kunnen doen voor mensen met een kleine beurs. Monuta Prinsenland heeft op indicatie van MDA indicatieuitvaarten van een minimum van 2000 euro. Dela Goetsee geeft de gelegenheid tot afbetaling in termijnen. Middelgrote ondernemingen Hess en van der Knaap bieden voordelige verzekeringen en pakketten van 3000 euro aan die aan het eind van de rit toch minimaal 800 euro duurder uit blijken te pakken. ZZP-ers die als professional uitvaarten begeleiden, kunnen als manasje van alles en onafhankelijk het meest nauw aansluiten bij de wensen van de klant. Een krans wordt dan bijvoorbeeld een veldboeket. Budget Uitvaart Spijkenisse bespaart op uren van de ondernemer, kaarten en catering. Maar hoe je ook wringt en duwt onder de 3000 euro gaat het niet lukken. Waar kun je nog meer op besparen? Samen met Lydia Schippers van Doorpakken (bureau voor verandermanagement) kom ik op uitvaartcoaching. Mensen, met een klein zetje, het op eigen kracht laten doen. Wel ondersteund door een milde ondernemer die informatie geeft en als het nodig is erbij kan worden geroepen.

Reacties

Hans Scheel de relatiebeheerder van Monuta Den Haag heb ik ontmoet op de laatste conferentie van Doodgewoon in Den Haag. Hij stimuleert me om de aanpak van Den Haag door te zetten naar de deelgemeente Prins Alexander. Namelijk om de kloof tussen de dood en de gewone burger te verkleinen door voorlichting. Om te zoeken naar de organisaties die kunnen signaleren. Om met die organisaties een platform op te zetten met als doel de oplossing te bieden om zo goed en zo goedkoop mogelijk een uitvaart te organiseren. De groter wordende groep "armen" is een risicogroep en toch wil bijvoorbeeld Monuta deze groep niet laten vallen. Monuta heeft een potje als het gaat om het maken van voorlichtingsmateriaal of het geven van trainingen aan vrijwilligers. Bovendien is er een gratis ruimte beschikbaar bij Monuta van den Toorn in Prinsenland.

Geestelijk verzorgers Hermie Hummel in De Burcht in Lage Land en Yvonne Lommers Geestelijke verzorger Noordrand zijn enthousiast over het idee om nabestaanden te coachen de uitvaart zelf te regelen. Ze zien namelijk dat er weinig mildheid is naar mensen met een kleine beurs die voor een overlijden komen te staan. Hermie geeft me de tip om via de cliëntenraden in verzorgingshuizen voorlichting te gaan geven (eventueel te starten bij haar in De Burcht). Ze moet denken aan het gedachtengoed van Marius Buiting en de beweging van barmhartigheid. Ze adviseert ook kerkelijk opbouwwerk en pastoraal werk uit de oude wijken erbij te betrekken.

Op 21 maart bij de opening van het Centrum voor Levensvragen ontmoet ik **Arjen Oldenhuis, klantadviseur in Zevenkamp van Aafje thuiszorghuizen en zorshotels**. Hij ziet zijn rol in het geheel als signaleerder van armoede van nabestaanden en denkt graag mee. Ik ontmoet op die dag ook **projectleider van Motto/Centrum voor Levensvragen (vrijwilligersorganisatie die geestelijke ondersteuning biedt) en de coördinator van logeershuis De Buren van KSA-GCW**. We praten over het ontwikkelen van een protocol en een soort eerste hulp bij overlijden. Zo hoeft niet meteen de ondernemer binnen te stappen en kunnen kosten voor families met een kleine beurs minder worden.

Hans Poldervaart de opbouwwerker van Prinsenland ziet het probleem en nodigt me uit voor een bijeenkomst bij het **Armoedeplatform dgPA** waar ik op 4 april een presentatie kan geven. **Margot Schweitzer van de deelgemeente** ziet het probleem ook en adviseert me na te gaan hoe de twintig sterfgevallen per week in Prins Alexander zich verhouden met de uitkomsten van het onderzoek over armoede van Bern Motta. **Noes Haumahu de opbouwwerker van Lage Land** bemiddelt me naar de **Buurtondersteuners** (vrijwilligersorganisatie) als partners om de nabestaanden als coaches praktisch te ondersteunen. **Rolf de Jong projectleider van het netwerk van vrijwilligersorganisaties in Prins Alexander** ziet de mogelijkheden van praktische ondersteuning van nabestaanden door vrijwilligers om de kosten te drukken. Hij denkt graag mee over de verdere opzet en bemiddelt naar de diaconaal medewerker in Zevenkamp. Het is mogelijk een plan in te dienen bij de deelgemeente en daarop subsidie te ontvangen.

Laura van der Hidde (welzijnscoördinator en uitvaartbegeleider uit Leiden) denkt geïnspireerd mee aan de nieuwe aanpak waarbij welzijnswerk en uitvaart zich vermengd zien.

Frans van den Broek van Viterna Uitvaartadvies denkt al een jaar met mij mee. Zo heeft hij mijn armoedesignaal in zijn grote netwerk geparkeerd. Daaruit kwam als oplossing een natura-uitvaartpakket op maat en op abonnementsbasis. Het is een verzekering die je onafhankelijk van welke ondernemer (wel met een keurmerk) kunt gebruiken en waarbij het geld niet gelabeld is op een product of dienst. Hij werkt graag mee aan de verdere uitwerking hiervan binnen uitvaartcoaching.

Gerrie Scherps, zelfstandig professional voor financieel, juridisch en administratief advies benadrukt het belang know-how te verzamelen voor mensen die familie hebben verzorgd en juist na het overlijden voor een enorme rompslomp komen te staan en dit zelf niet meer kunnen behappen. Ze denkt graag mee hoe dit op te pakken.

Doel SamSam uitvaartcoaching

De één zijn dood, de ander zijn.....bezieling.

Het doel van SamSam Uitvaartcoaching is om mensen met een kleine beurs die voor het overlijden van een geliefde staan, de weg te wijzen om op eigen kracht de uitvaart te regelen zodat zij als nabestaanden een (nog grotere) schuldenlast kunnen voorkomen. Het woord samsam is van het Maleise 'sama-sama'. Dat betekent 'gelijkelijk'. Via de VOC kwam het woord in Zuid-Afrika terecht. Daar veranderde 'sama-sama' in 'saam-saam' of 'sam-sam'. En dat betekent 'samen'. De uitvaartcoaches van SamSam zijn vrijwilligers die familie en vrienden mobiliseren om taken zelf op te pakken en zo kosten te besparen. Zo kwam ik op de naam SamSam Uitvaartcoaching. Samen de lasten dragen.

Start

Het werk van SamSam is in de eerste plaats deelgemeente Prins Alexander, Rotterdam. Want daar heb ik mijn netwerk als oud-opbouwwerker het meest dicht bij huis. Maar het concept kan – als blijkt dat het werkt – door ieder ander worden overgenomen en verplaatst worden naar willekeurig welke wijk of stad.

Opzet organisatie

SamSam is als een platform van partners (milde ondernemers, bezielde vrijwilligers en betrokken zorg- en welzijnsorganisaties) de verbinding/de brug tussen vindplaats en uitvaartwereld. De uitvaartcoaches zijn opgeleide vrijwilligers die daadwerkelijk nabestaanden in armoedesituaties ondersteunen bij de regie van de uitvaart. SamSam staat voor een nieuwe stroming door meer keuzevrijheid.

Werkwijze: de tuin als metafoor

Normen en waarden zijn verankerd in ons handelen. Wil je gedrag veranderen dan zal er een bewustwordingsproces op gang moeten komen en een middel daartoe is het geven van voorlichting. Deze werkwijze is te vergelijken met het doorploegen van de aarde, het zaaien en het lang wachten tot de zaden eindelijk uitspruiten. Dat wil zeggen: het kost tijd om in de werkelijkheid om ons heen de verandering - van het beeld van de dood naar meer licht en het doorbreken van het taboe van armoede - in algemeen geaccepteerd gedrag terug te vinden. De uitvaartcoaches zijn dan de voorlopers die dit proces van verandering daadwerkelijk ondersteunen. De voorlichtingsactiviteiten vinden plaats aan de betrokkenen, maar ook aan intermediairs op de vindplaatsen. Dat zijn de vrijwilligers en professionals in het netwerk van organisaties op de vindplaats. Het gaat om het aanbieden van meer mogelijkheden waarbij vaste rituelen zullen worden losgelaten.

De voorlichting geeft een zetje om het anders te doen. Uiteindelijk zal er vanzelfsprekend ruimte zijn het anders te doen. Om zo op een meer milde manier naar zichzelf toe de uitvaart te regelen. Je hoeft jezelf niet in de schulden te steken voor je geliefde.

Tijdspad

Doel voor het eerste jaar is om na het keerpunt van de eerste bijeenkomst op 18 april 2013 flink de aarde te hebben omgewoeld. Zeer waarschijnlijk organiseert SamSam – als hoogtepunt van de voorlichtingsactiviteiten - samen met een aantal bewoners uit Nesselande in het najaar in De Kristal in Nesselande een beurs over het leven en de dood, waarbij door verschillende kunstuitingen het gesprek over de dood en over armoede wordt aangemoedigd. Het gaat om het thema zelf een keuze te kunnen maken over de gang van zaken rond een uitvaart zonder schaamte voor de krappe beurs en zonder schuldgevoel als je niet breed kunt uitpakken voor je geliefde overledene.

Wie is Ardy Moeijes

Ik ben sinds 1992 drs. Andragogiek en initiatiefnemer van uitvaartcoaching. Een vertaling voor andragogiek is voorlichtingskunde. Als andragoge heb ik gewerkt in het veld van onderwijs, wonen en welzijn. En door de crisis, inspireerde mijn laatste werkgever Sonor Opbouwwerk mij om nog weer een ander veld te onderzoeken. Ik heb vervolgens een vakopleiding gevolgd tot uitvaartbegeleider bij Meander en een jaar later de vakopleiding tot uitvaartverzorger bij Docendo. Al twee jaar bestudeer ik het veld van de uitvaart. En zie ik hoe het taboe van dood en het publieke geheim van armoede ervoor zorgt dat mensen zichzelf met grote onbarmhartigheid in de schulden steken.

Als je een SWOT-analyse op me loslaat verschijnt als mijn sterke kant het analytische en beschouwende. Ik zie snel wat er aan de hand is. Aan de andere kant is er de valkuil en kan ik te direct zijn in het brengen van de boodschap. Mijn uitdaging is om met kracht en zelfvertrouwen een eigen visie neer te zetten. Zo kan ik de vlaggendrager zijn die SamSam nodig heeft.

Als opbouwwerker heb ik vijf jaar ervaring opgedaan met het sociaal makelaarschap en ben ik op een aantal projecten projectleider geweest. Met de twee met succes afgeronde uitvaartopleidingen heb ik kennis van het veld. Met deze basis ben ik de verbinder in het netwerk van de nabestaanden en de ondernemers in de uitvaartwereld. Daarnaast weet ik vrijwilligers te binden en mijn kennis op hen over te dragen. Samen met hen ben ik bereid om in de stressvolle situatie van een overlijden mensen te stimuleren op eigen kracht een uitvaart te organiseren. Ik heb de zachte en rustige uitstraling die nodig is voor dit vak. Daarnaast ben ik volhardend in het bereiken van het doel SamSam, namelijk om nabestaanden in een armoedesituatie uit een (nog grotere) schuldenlast te houden.

Zie voor mijn profiel: <http://www.linkedin.com/in/ardymoeijes> 06 – 25 11 27 09 (mob)

Mijn grootvader (geboren in 1903) had een moeder en grootmoeder die beiden in het kraambed na dertien kinderen zijn gestorven. Door die ballast van complexe rouw, heeft hij als een van de eerste – ondanks het rechtgeaard katholiek zijn – via de voorlichtingsactiviteiten van de Nieuw Malthusiaanse Bond - een varkensdarm gebruikt bij het vrijen met mijn oma. Ze kregen één dochter. Zijn vrouw - mijn oma - werd 83 jaar. Wat ik er mee wil zeggen is, dat je soms normen moet durven loslaten om trauma te voorkomen. Ik denk dat overledenen het niet erg vinden als de uitvaart heel eenvoudig is en zelf georganiseerd. Zoals zo mooi door Desi – de student van 26 jaar in de tabel op de volgende pagina – werd verwoord: “...mijn gestorven moeder zou zeggen, zorg goed voor jezelf en maak je geen zorgen om mij”.

**Tot 1920 leidde een arts Rutgers niet-medisch geschoolde mensen op tot hulpverlener anticonceptie. In de jaren 1930 kwamen in Nederland hier en daar 'consultatiebureaus voor huwelijks- en geslachtsleven'. Het eerste consultatiebureau in Amsterdam werd vernoemd naar Aletta Jacobs. Het tweede consultatiebureau in Rotterdam kreeg de naam van de Rutgers*

Bijlage 1. Stand van zaken

60% van de Nederlandse bevolking is verzekerd, waarvan 80-90% onderverzekerd is (Frans van den Broek, Viterna Uitvaartadvies)

2013	Voor de uitvaart	Tijdens de uitvaart	Na de uitvaart	verzekerd	kosten
<p>Josefine, 36 jaar Minimum-inkomen, vier kinderen, één-oudergezin.</p> <p>Uitvaart via Dela winter 2011.</p>	<p>Ze verpleegt haar vader en beheert zijn financiën</p>	<p>Ze heeft de akte van overlijden nodig om de bankrekening te kunnen blokkeren. De ondernemer vertelt haar dat ze die pas krijgt na de uitvaart krijgt.</p>	<p>Doordat ze de rekening niet heeft kunnen blokkeren, is er gedoe met de bank. De bank confisqueert uiteindelijk haar rekening. In maart 2013 haalt de bank 600 euro van haar rekening vanwege een schuld van haar vader, waardoor ze in maart 2013 de huur niet kan betalen.</p>	nee	<p>De uitvaart kostte haar € 3760,00. Geen enkele bank zou haar een lening geven, maar via Dela heeft ze met haar inkomen een afbetalingsregeling van 150 euro per maand.</p>
<p>Natasja, 48 jaar vier kinderen. Door schulden staat ze onder bewindsvoering</p> <p>Monuta</p>	<p>Ze heeft kanker gehad en haar zoon van 18 jaar heeft vier zelfmoordpogingen gedaan.</p> <p>Ze heeft met Monuta een gesprek over verzekeren</p>	nvt	nvt	Nee	<p>de bewindsvoerder geeft zeer waarschijnlijk geen toestemming voor een verzekering omdat de kosten van de verzekering te hoog zijn (via MDA kan een indicatieuitvaart worden aangevraagd bij Monuta, kosten € 2000)</p>
<p>Desi, 26 jaar student</p> <p>Uitvaart via Yarden najaar 2012</p>	<p>Hij woonde bij zijn moeder in. Ze stierf onverwacht aan een hartaanval.</p>		<p>Desi moet binnen twee maanden de woning uit.</p>	<p>Ja, maar met de overgang van gulden naar euro werd het bedrag gehalveerd</p>	<p>Extra kosten uitvaart € 1500</p> <p>Kosten opleveren woning moeder € 1000</p> <p>Nieuwe woning € 2000</p>

Bijlage 2 Lijst met genodigden voor het eerste tafelgesprek op 18 april 2013

Marc Obbens Opale Uitvaarten

Lydia Schippers Doorpakken, bureau voor verandermanagement

Laura van der Hidde zelfstandig professional Welzijn en Uitvaart

Hermie Hummel Geestelijke verzorger De Burcht

Yvonne Lommers Geestelijke verzorger Noordrand

Elly Prinse projectleider Motto

Hans Poldervaart Sonor opbouwwerk (Even buurten en Armoedeplatform)

Noes Haumahu Sonor Opbouwwerk (Buurtondersteuners)

Mia Bronder consulent KSA en coördinator Logeerhuis de Buren

Arjen Oldenhuis klantadviseur in Zevenkamp van Aafje

Henk den Breejen Stichting Open Arms

Jouke Bosma diaconaal werk Zevenkamp

Frans van den Broek, Viterna Uitvaartadvies

Gerrie Scherps, zelfstandig professional, juridisch, administratief en financieel advies.

Rolf de Jong arrangeur netwerk vrijwillige inzet Prins Alexander

Frieda Maas buurtondersteuner Helga

Mike Smaal buurtondersteuner 't Peil

Helena Meijer vrijwilliger en bewoner Lage Land

Joke van der Valk manager MDA

Anneke van den Bremen meldpunt Capelle aan den IJssel